

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Міжнародна діяльність політичних партій,
неурядових організацій та суб'єктів
місцевого самоврядування**

**Методичні рекомендації
до семінарських занять
для студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії"
другого (магістерського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021**

УДК 327.3(07.034)

M58

Укладачі: О. М. Кузь
І. В. Жеребятнікова

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології.
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Міжнародна діяльність політичних партій, неурядових органі-
M58 **зацій та суб'єктів місцевого самоврядування [Електронний ресурс] :**
методичні рекомендації до семінарських занять для студентів
спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та ре-
гіональні студії" другого (магістерського) рівня / уклад. О. М. Кузь,
І. В. Жеребятнікова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 38 с.

Подано методичні рекомендації до семінарських занять з усіх тем на-
вчальної дисципліни, що сприятиме підвищенню рівня знань студентів, фор-
муванню необхідних компетентностей щодо міжнародної діяльності політичних
партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування.

Рекомендовано для студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії" другого (магістерського) рівня всіх
форм навчання.

УДК 327.3(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2021

Вступ

Світові глобалізаційні процеси створюють умови для активного формування міжнародних партнерських відносин між державами, політичними й неурядовими організаціями, суб'єктами місцевого самоврядування на різних рівнях співробітництва.

Політичні партії та громадські об'єднання – важливі елементи політичної системи сучасного суспільства. Вони активно впливають на діяльність органів державної влади, економічні та соціальні процеси, міждержавні відносини, виходячи з потреб удосконалення новітньої державності та формування громадянського суспільства. Особливу роль відіграють політичні партії у процесах глибинних системних трансформацій, відборі лідерів, пропаганді нових ідеологічних цінностей тощо. Зростання ролі міжнародних об'єднань політичних партій істотно впливає як на формування внутрішньої політики держав, так і на розвиток та гармонізацію міжнародних відносин загалом.

Глобальне громадянське суспільство формує нових міжнародних суб'єктів, діяльність яких характеризується полісистемністю в рамках єдиної світової системи. Основними і найбільш впливовими з-поміж них є міжнародні неурядові організації (МНУО), які діють у міжнародному просторі на основі добровільного характеру і є позадержавними, тобто не мають прив'язки до конкретної держави, що надає нових тенденцій міжнародним відносинам. Міжнародні організації відіграють значну роль у соціально-політичних процесах сучасного світу й нерідко мають вирішальний голос у врегулюванні міжнародних конфліктів. Розвиток міжнародних політичних, культурних та інших відносин неможливий сьогодні без тісного співробітництва суб'єктів місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування виступає потужним фактором демократизації суспільного життя, децентралізації управління та необхідною передумовою становлення громадянського суспільства. Важливого значення набуває втілення міжнародних та європейських стандартів у функціонування суб'єктів місцевого самоврядування для забезпечення інтересів місцевого населення, держави і світового співтовариства.

Дослідження міжнародної діяльності політичних партій, аналіз ролі неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування як учасників міжнародного простору є особливо актуальним для українського суспільства, зокрема, у контексті сучасних державотворчих та євроінтеграційних процесів держави.

1. Мета та завдання дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни "Міжнародна діяльність політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування" є формування у студентів системи знань та компетентностей щодо особливостей організації, принципів функціонування та ролі міжнародних об'єднань політичних партій як учасників світового політичного простору; дослідження теоретичних та практичних засад діяльності міжнародних неурядових організацій в умовах глобалізації, їхніх доктрин та функціональних характеристик; визначення специфіки та закономірностей розвитку суб'єктів місцевого самоврядування у сфері міжнародного співробітництва.

Завданнями вивчення дисципліни є:

опанування концептуально-методологічних засад функціонування політичних партій як складного соціально-політичного феномену в міжнародному просторі;

засвоєння ідеологічних основ міжнародної діяльності сучасних політичних партій;

визначення участі політичних партій України у міжнародних партійних організаціях;

розуміння механізму взаємодії політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування в системі міжнародних відносин;

з'ясування головних ознак, структури та типів міжнародних неурядових організацій, їхнього статусу на міжнародному рівні;

висвітлення ролі та значення діяльності міжнародних неурядових організацій у механізмі вирішення міжнародних проблем;

визначення міжнародних та європейських стандартів діяльності суб'єктів місцевого самоврядування;

аналіз ефективності міжнародного співробітництва суб'єктів місцевого самоврядування та їхніх структурних підрозділів.

Навчальна дисципліна "Міжнародна діяльність політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування" є базовою дисципліною професійного циклу підготовки магістрів із спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії".

Опис дисципліни подано у табл. 1.1.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1 М
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

У затвердженому Міністерством освіти і науки України стандарті вищої освіти за спеціальністю 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" для другого (магістерського) рівня вищої освіти (наказ № 1003 від 04.08.2020 р.) міститься вичерпний перелік загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, яких має набути випускник програми. Навчальна дисципліна "Міжнародна діяльність політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування" частиною свого змісту відповідає за формування таких спеціальних компетентностей: СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики; СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному; СК6. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
1	2
Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародної діяльності сучасних політичних партій; орієнтуватися в основних тенденціях та проблемах розвитку міжнародних об'єднань партій як учасників світового політичного простору	Знати сутність, особливості формування, інституційні та організаційні основи функціонування політичних партій; мати уявлення про ідеологічні засади міжнародної діяльності політичних партій; розумітися на формах участі політичних партій України у міжнародних партійних організаціях

1	2
Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи й результати міждисциплінарних наукових досліджень щодо реалізації взаємодії політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування у сфері міжнародних відносин та світової політики	Вміти застосовувати здобуті знання в політичних дослідженнях, в діяльності органів державної влади та політичних партій; розуміти значення діяльності міжнародних неурядових організацій на національному, регіональному та міжнародному рівнях; знати та визначати напрями міжнародного співробітництва суб'єктів місцевого самоврядування
Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному; оцінювати роль міжнародних неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування в механізмі вирішення міжнародних проблем	Знати та усвідомлювати вплив діяльності міжнародних неурядових організацій на внутрішню та зовнішню політику держав; аналізувати процес становлення та перспективи розвитку міжнародних неурядових організацій в Україні; розуміти світову практику організації діяльності суб'єктів місцевого самоврядування, визначати міжнародні та європейські стандарти їхньої діяльності

Для досягнення очікуваних результатів навчання особливого значення набуває методичне забезпечення та ретельне опрацювання семінарських занять студентів.

Семінар – це форма навчальних практичних занять, яка полягає у самостійному вивченні студентами окремих питань і тем лекційного курсу з наступним оформленням навчального матеріалу у вигляді рефератів, доповідей, повідомлень тощо. Семінарські заняття отримали свою назву від латинського слова *seminarium*, що означає розсадник. Вони проводилися в давньогрецьких і римських школах як поєднання диспутів, повідомлень учнів, коментарів і висновків викладачів.

У сучасній вищій школі семінар – один з основних видів практичних занять як з гуманітарних, так і з природничих дисциплін. Семінар призначений для поглибленого вивчення того чи іншого предмета. Семінари розвивають творчу самостійність студентів, зміцнюють їхній інтерес до науки і наукових досліджень. Під час семінарських занять студенти опановують науковий апарат, набувають навичок оформлення наукових робіт і намагаються призвичаїтися до мистецтва усного та письмового викладу матеріалу.

Завдання семінарського заняття:

закріплення, поглиблення і розширення знань студентів із відповідної навчальної дисципліни;

формування навичок постановки і вирішення інтелектуальних завдань і проблем;

удосконалення здібностей щодо аргументації студентами своєї думки, доведення або спростування суджень;

демонстрація студентами досягнутого рівня теоретичної підготовки;

опанування навичок самостійної роботи з літературою.

У межах навчальної дисципліни "Міжнародна діяльність політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування" з метою опанування студентами навчальних завдань семінарські заняття проводяться за окремо взятими темами.

Структурно програма дисципліни складається з двох змістових модулів та 8 тем: *змістовий модуль 1*. Міжнародні об'єднання політичних партій як суб'єкти світового політичного простору і *змістовий модуль 2*. Неурядові організації та суб'єкти місцевого самоврядування у системі сучасних міжнародних відносин.

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового іспиту, відповідно до графіка навчального процесу.

Контрольні заходи мають на меті репрезентацію результатів навчання, серед яких: знання сутності, особливостей формування, інституційних та організаційних основ функціонування політичних партій; сформованість уявлення про ідеологічні засади міжнародної діяльності політичних партій; розуміння форм участі політичних партій України

у міжнародних партійних організаціях; усвідомлення значення діяльності міжнародних неурядових організацій на національному, регіональному та міжнародному рівнях; знання напрямів міжнародного співробітництва суб'єктів місцевого самоврядування.

Оцінювання знань студента під час лекційних і семінарських занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; здатність проводити критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної думки, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

2. Програма дисципліни

2.1. Структура дисципліни

Назва змістового модуля	Теми семінарських занять (за модулями)	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Міжнародні об'єднання політичних партій як суб'єкти світового політичного простору	<i>Тема 1.</i> Партія як громадсько-політичний інститут	2	4	16
	<i>Тема 2.</i> Основні чинники регламентації міжнародної діяльності політичних партій та партійних систем	2	4	16
	<i>Тема 3.</i> Ідеологічні основи міжнародної діяльності сучасних політичних партій	2	4	16
	<i>Тема 4.</i> Міжнародні об'єднання політичних партій	2	4	16
Змістовий модуль 2. Неурядові організації та суб'єкти місцевого самоврядування у системі сучасних міжнародних відносин	<i>Тема 5.</i> Неурядові організації як активні суб'єкти громадянського суспільства	2	2	16
	<i>Тема 6.</i> Діяльність міжнародних неурядових організацій та їх місце в системі міжнародних відносин	2	4	10
	<i>Тема 7.</i> Інституційні та організаційні основи місцевого самоврядування	1	2	10
	<i>Тема 8.</i> Діяльність суб'єктів місцевого самоврядування у сфері міжнародного співробітництва	1	2	10
Усього		14	26	110

2.2. Анотований зміст лекційних занять

Змістовий модуль 1. Міжнародні об'єднання політичних партій як суб'єкти світового політичного простору

Тема 1. Партія як громадсько-політичний інститут

Сутність поняття "політична партія". Різноманітність підходів до трактування сутності політичних партій. Партії як основні суб'єкти політичної діяльності. Відмінність політичних партій від груп інтересів, суспільних організацій, груп тиску та інших об'єднань.

Історія розвитку політичних партій. Походження партій (теорія М. Дюверже). Умови виникнення сучасних партій: історичні, соціальні (соціально-економічні, соціокультурні), політичні. Особливості формування партій у Великій Британії, США, країнах Західної та Східної Європи, Україні.

Роль та місце партій у політичній системі суспільства. Структура політичних партій та способи їхньої організації. Універсальні ознаки партій. Основні риси сучасних партійних організацій. Інституціоналізація та конституціоналізація політичних партій. Функції політичних партій, їхня характеристика. Внутрішні та зовнішні функції політичних партій у суспільстві. Типологія політичних партій. Багатоманітність підходів до класифікації політичних партій. Критерії типологізації політичних партій за різними ознаками.

Сучасне визнання важливості ролі партії у формуванні та діяльності сучасних демократій. Роль партій у здійсненні діалогу між державою та громадянським суспільством: вітчизняний та зарубіжний досвід. Політичні партії, соціальні рухи та суспільні організації.

Тема 2. Основні чинники регламентації міжнародної діяльності політичних партій та партійних систем

Політичні партії як складний соціально-політичний феномен. Організаційні-технологічні засади функціонування політичних партій. Політико-правове регулювання організаційної діяльності політичних партій. Юридичні гарантії функціонування партій. Правова інституціоналізація політичних партій: основні етапи. Способи утворення політичних партій. Методи регулювання правового статусу та порядку діяльності політичних партій. Розвиток міжнародних стандартів регулювання діяльності партій та партійних систем.

Фінансове забезпечення діяльності політичних партій. Джерела фінансування партій. Власні кошти політичних партій (вступні та членські внески, підприємницька діяльність партій тощо). Приватне фінансування партій. Основні системи та види державного фінансування політичних партій. Механізми фінансового контролю діяльності політичних партій. Фінансування політичних партій у країнах Західної Європи, США та Україні.

Сутність партійної системи та її характеристики. Фактори, що визначають конфігурацію партійних систем (ПС). Типологія партійних систем, критерії класифікації. Характеристики головних типів ПС. Трансформація західноєвропейських політичних партій та партійних систем. Тенденції розвитку партій та ПС Центральної та Східної Європи. Особливості становлення та функціонування партійної системи США. Витоки української багатопартійності.

Тема 3. Ідеологічні основи міжнародної діяльності сучасних політичних партій

Партійна ідеологія як базова ознака політичної партії. Поліваріантність ідеологічних основ політичних партій. Структура політичної ідеології та її основні функції.

Характеристика ідейно-політичних сил різного спектра. Лібералізм як ідейно-політична течія. Умови формування та зміст класичних ліберальних доктрин. Особливості неолібералізму. Етапи становлення та сучасний стан ліберального руху в Україні. Консерватизм як ідеологія та форма політичного руху. Передумови виникнення, базові ідеї та принципи консерватизму. Сутність сучасного неоконсерватизму. Праві та правоцентристські партії в Україні. Ліві та лівоцентристські ідеологічні доктрини. Історичні умови виникнення, ґенеза і основні ідеї соціалістичної ідеології. Формування, етапи розвитку, ідеологія світового соціал-демократичного руху. Радикальні ідейно-політичні течії. Анархізм: виникнення та соціально-політична спрямованість. Релігійні ідеології, їхня світоглядна і соціальна основа, ідеологічна спрямованість. Національні ідеології, їхній зв'язок з національними політичними рухами, суперечність прояву у внутрішній і міжнародній політиці.

Концепція "сімей політичних партій", які становлять виразну та окрему ідеологічно-програмну самоідентичність. Сім'я соціал-демократичних партій країн Європейського Союзу. Причини виникнення соціал-демократичних партій в II половині XIX – початку XX століть. Сім'я лівих

партій та їхні типи: екологічні партії (зелені), ліво-соціалістичні партії та ліво-лібертальні партії країн Західної та Східної Європи. Сім'я комуністичних партій. Витоки та причини комуністичного руху. Сім'я християнсько-демократичних партій (ХДП) країн Євросоюзу. Основні категорії угруповань ХДП. Сім'я консервативних партій країн Європи та США. Причини виникнення консервативних партій на переломі XIX – XX століть. Етапи становлення консервативних партій. Сім'я ліберальних партій країн Європи та США. Витоки та причини виникнення ліберальних партій. Сім'я праворадикальних партій та їхні основні типи.

Особливості ідеологій сучасних українських політичних партій.

Тема 4. Міжнародні об'єднання політичних партій

Інтернаціонали як форма міжнародних об'єднань політичних партій. Історичні інтернаціонали, причини виникнення, основні напрями діяльності.

Міжнародне товариство робітників – I Інтернаціонал. Організаційна структура I Інтернаціоналу та його роль у координації робітничого руху. Розкол в I Інтернаціоналі та виникнення Анархістського інтернаціоналу. Розпуск I Інтернаціоналу. Утворення II Інтернаціоналу та його головні завдання. Бернський інтернаціонал. Другий з половиною Бернський інтернаціонал. Соціалістичний інтернаціонал як об'єднання двох Бернських інтернаціоналів.

Сучасні інтернаціонали. Соціалістичний інтернаціонал (Франкфурт, 1951). Франкфуртська декларація "Цілі і завдання демократичного соціалізму". Концепція демократичного соціалізму, її сутність та основні складові. Діяльність Інтернаціоналу на сучасному етапі.

Ліберальний інтернаціонал (Оксфорд, 1947). Маніфест лібералів. Християнсько-демократичний Інтернаціонал (1982). Витоки інтернаціоналу – Всесвітній союз християнських демократів (1961). Партії члени Інтернаціоналу. Утворення консервативного інтернаціоналу. Європейський демократичний союз як міжнародне об'єднання консервативних партій (Зальцбург, 1978). Міжнародний демократичний союз (Консервативний інтернаціонал) – Лондон, 1983.

Парламент Європейського Союзу, його партійна структура. Вибори до Європейського парламенту. Європартії, що входять до складу Європейського парламенту.

Участь політичних партій України в міжнародних партійних організаціях.

Змістовий модуль 2. Неурядові організації та суб'єкти місцевого самоврядування у системі сучасних міжнародних відносин

Тема 5. Неурядові організації як активні суб'єкти громадянського суспільства

Неурядові організації (НУО): поняття, сутність та причини виникнення. Місце неурядових організацій в системі інститутів громадянського суспільства. Відмінність громадських організацій і рухів від політичних партій та державних інститутів.

Мета, завдання й організаційне забезпечення НУО. Структура та основні ознаки неурядових організацій. Неурядові організації в Україні: характеристика та різновиди. Класифікація та форми НУО за різними критеріями. Типологія НУО за сферами діяльності: економічні, екологічні, соціальні, правові, культурні, гуманітарні, наукові, спортивні, релігійні тощо.

Механізм адміністративного регулювання та правового забезпечення функціонування неурядових організацій. Спрямованість діяльності та джерела фінансування НУО. Взаємодія та співпраця неурядових організацій зі ЗМІ та бізнесом. Специфіка взаємодії НУО з урядом та державними структурами.

Причини виникнення міжнародних неурядових організацій, основні етапи їхнього становлення та розвитку. Світовий досвід утворення та діяльності громадських об'єднань. Головні риси та ознаки міжнародної неурядової організації. Поняття, класифікація та види міжнародних НУО. Статус міжнародних неурядових організацій у спеціалізованих установах ООН та інших міжнародних організаціях.

Тема 6. Діяльність міжнародних неурядових організацій та їх місце в системі міжнародних відносин

Порядок створення, компетенція та організаційна структура міжнародних неурядових організацій. Вимоги до міжнародних неурядових організацій, основні завдання та етапи їхнього розвитку. Спектр функцій міжнародних НУО в міжнародному просторі. Правовий статус МНУО. Вплив діяльності міжнародних неурядових організацій на внутрішню та зовнішню політику держав.

Критерії класифікації та типи сучасних міжнародних неурядових організацій. Основні напрями діяльності міжнародних НУО та їхня характеристика. Участь неурядових організацій у різних сферах міжнародного

співробітництва. Значення діяльності міжнародних неурядових організацій на національному, регіональному та міжнародному рівнях.

Всесвітній економічний форум (ВЕФ). Історія заснування, головна мета та форми діяльності ВЕФ. Європейський діловий конгрес. Римський клуб: головна мета та основні принципи діяльності. Міжнародний кооперативний альянс. Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ). Історія заснування, основні операції та місії МКЧХ. Структура МКЧХ. Грінпіс: історія та напрями діяльності. Акції та досягнення Грінпіс в світі. Міжнародна торгова палата. Основні напрями діяльності та членство в Палаті. Міжнародний олімпійський комітет. Історія МОК. Цілі, завдання та функції МОК. Міжнародна організація з міграції: головні цілі й напрями діяльності МОМ. Історія виникнення МОМ. Діяльність МОМ в Україні. Європейське товариство з вивчення громадської думки та маркетингових досліджень.

Роль міжнародних неурядових організацій у механізмі вирішення міжнародних проблем. МНУО як реалізація взаємодії державних та недержавних суб'єктів міжнародних відносин.

Сучасні тенденції розвитку міжнародних неурядових організацій. Діяльність МНУО як реалізація принципів глобального громадянського суспільства. Процес становлення та перспективи розвитку міжнародних неурядових організацій в Україні.

Тема 7. Інституційні та організаційні основи місцевого самоврядування

Сутність та поняття місцевого самоврядування, його особливості в Україні. Історія становлення та розвитку органів місцевого самоврядування. Основні принципи, структура та функції місцевого самоврядування. Завдання і компетенції місцевого самоврядування та основні повноваження його органів. Місцеве самоврядування як форма самоорганізації населення.

Методи та основні засади системи місцевого самоврядування. Норми та інститути місцевого самоврядування в Україні. Місце місцевого самоврядування в правовій системі держави.

Джерела європейських принципів місцевого самоврядування. Європейська хартія місцевого самоврядування – перший фундаментальний загальноєвропейський документ із питань місцевого розвитку. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування.

Сутність та особливості суб'єктів місцевого самоврядування (СМС), окремі їхні категорії, закономірності та тенденції розвитку. Класифікація суб'єктів місцевого самоврядування, обсяг та межі їхніх функцій і повноважень. Організаційні принципи та методи діяльності суб'єктів місцевого самоврядування. Взаємодія суб'єктів системи місцевого самоврядування. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства.

Форми та методи співвідношення та взаємодії СМС з державною владою: інституційні, правові, інформаційні, матеріально-фінансові тощо. Місцеве самоврядування як засада функціонування демократичного суспільства.

Тема 8. Діяльність суб'єктів місцевого самоврядування у сфері міжнародного співробітництва

Світова практика організації діяльності суб'єктів місцевого самоврядування. Особливості розвитку органів місцевого самоврядування в країнах Західної Європи та США. Різноманітність типів моделей та систем місцевого самоврядування. Англо-американська (англосаксонська) модель. Континентальна модель. Іберійська (змішана) модель. Види організаційно-правових форм місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.

Процеси реформування органів місцевого самоврядування і децентралізація влади в Україні. Вітчизняна модель системи місцевого самоврядування у контексті міжнародного муніципального досвіду. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: досвід для України. Принципи правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності (автономії) суб'єктів місцевого самоврядування.

Система міжнародних муніципальних організацій. Конгрес місцевих і регіональних влад Європи, його функції та структура. Система вітчизняних муніципальних організацій, особливості їхніх функцій, повноважень і форм діяльності. Фонд сприяння розвитку місцевого самоврядування в Україні. Транскордонне співробітництво.

Світовий досвід ефективної організації місцевого самоврядування. Європейська стратегія інновацій та "доброго врядування" на місцевому рівні. Всесвітня декларація місцевого самоврядування. Моделі управління на місцях. Агентства регіонального розвитку. Форми міжнародної співпраці у сфері місцевого і регіонального самоврядування. Створення

Всесвітньої федерації споріднених міст. Міжнародна Спілка місцевої влади, інші організації та їхня діяльність у розвитку міжнародних зв'язків суб'єктів місцевого самоврядування.

Співробітництво органів влади та суб'єктів місцевого самоврядування з європейськими інституціями, міжнародними фінансовими та донорськими організаціями. Оцінювання ефективності міжнародного співробітництва суб'єктів місцевого самоврядування та їхніх структурних підрозділів. Вплив світових інтеграційних процесів на міжнародну діяльність органів місцевого самоврядування.

3. Плани семінарських занять

Змістовий модуль 1. Міжнародні об'єднання політичних партій як суб'єкти світового політичного простору

Тема 1. Партія як громадсько-політичний інститут

План семінарського заняття

- 1.1. Політичні партії як складний соціально-політичний феномен.
- 1.2. Історичні етапи становлення політичних партій.
- 1.3. Структура та універсальні ознаки сучасних політичних партій.
- 1.4. Роль та місце партій у системі міжнародних відносин.

Питання до обговорення та теми аналітичних доповідей

1. Визначте основні наукові підходи та концепції щодо трактування сутності політичних партій.
2. Поясніть, чим відрізняється політична партія від інших політичних та громадських об'єднань.
3. Охарактеризуйте історичні умови виникнення та еволюцію розвитку політичних партій.
4. Назвіть універсальні ознаки, структуру та способи організації сучасних політичних партій.
5. Охарактеризуйте багатоманітність підходів до класифікації політичних партій; визначте основні критерії типологізації партій.
6. Опишіть моделі формування сучасних політичних партій у міжнародному просторі.

7. Яку роль та функції виконують політичні партії у житті громадянського суспільства?

8. Охарактеризуйте витоки української багатопартійності.

9. Проаналізуйте роль та місце політичних партій у системі міжнародних відносин.

Завдання 1.

Охарактеризуйте міжнародний досвід щодо способів організації політичних партій. Схематично відобразіть:

1) організаційну структуру європейських політичних партій (на прикладі 2 – 3 партій різних країн);

2) організаційну будову політичних партій США.

Зробіть порівняльний аналіз: визначте спільне та особливе.

Завдання 2.

Опішіть вплив історичних традицій, національних особливостей, правової системи, ідейно-політичних, культурних і релігійних факторів на становлення та розвиток політичних партій країн світу (розгляньте на вибір виникнення політичних партій у 3 – 4 державах).

Тематизація дискусій та/або дебатів: "Політична партія – з'єднувальний ланцюг держави і суспільства".

Сучасні політичні партії відіграють роль посередника між громадянським суспільством і державою та становлять частину механізму його саморегуляції, особливо в демократичних країнах. Завдяки політичним партіям антагонізм, внутрішньо притаманний відносинам між суспільством і державою, утримується в безпечних для соціальної стабільності межах. Політичні партії не тільки виражають інтереси певних соціальних груп, а й активно формують ці інтереси. Недосконалість політичних партій обертається недостатньою дієздатністю держави, її дезорієнтацією, оскільки втрачається зворотний зв'язок між ними та контроль над політичними процесами.

Охарактеризуйте організаційні основи взаємодії політичних партій з громадянським суспільством на місцевому, регіональному та національному рівнях; визначте наявні проблеми та перспективні тенденції розвитку. Проаналізуйте особливу роль сучасних партій у здійсненні діалогу між державою та суспільством; опишіть вітчизняний та зарубіжний досвід.

Рекомендована література: основна [5; 6; 9]; додаткова [10; 11; 12; 19; 22; 23].

Тема 2. Основні чинники регламентації міжнародної діяльності політичних партій та партійних систем

План семінарського заняття

2.1. Організаційні-технологічні засади міжнародної діяльності політичних партій.

2.2. Основні системи та види фінансування політичних партій: міжнародний досвід.

2.3. Розвиток міжнародних стандартів регулювання діяльності партій та партійних систем.

Питання до обговорення та теми аналітичних доповідей

1. Визначте сутність та види інституціоналізації політичних партій.
2. Які існують методи правового регулювання діяльності політичних партій у міжнародній сфері?
3. Назвіть основні шляхи та способи утворення політичних партій.
4. Опишіть основні системи та види фінансування політичних партій у країнах Західної Європи, США та Україні.
5. Проаналізуйте фактори, що визначають конфігурацію партійних систем.
6. Охарактеризуйте головні типи партійних системи у міжнародній політиці.
7. Охарактеризуйте розвиток міжнародних стандартів регулювання діяльності партій та партійних систем.

Завдання 1.

Опишіть та охарактеризуйте основні фактори (соціетальні та інституційні) впливу на еволюцію політичних партій та партійних систем. Розглядаючи соціетальні фактори, слід акцентувати увагу на соціально-політичних та ідеологічних розмежуваннях, а аналізуючи інституційні – на нормативно-правовій базі функціонування політичних партій, формі правління, формі державного устрою, виборчій системі.

Аналіз факторів здійсніть, взявши для прикладу розвиток політичних партій та партійної системи США, країн Західної Європи та Центрально-Східної Європи, України.

Завдання 2.

Зробіть порівняльний аналіз інституціоналізації політичних партій у демократичних, тоталітарних та авторитарних державах. Визначте головні відмінності та особливості політико-правового регулювання діяльності політичних партій у країнах із різним політичним режимом.

Завдання 3.

Проаналізуйте наявні типи партійних систем у країнах Європи, США та Україні, визначте їхні характеристики, переваги та недоліки у контексті міжнародного досвіду. Назвіть основні причини трансформації партійних систем.

Рекомендована література: основна [5; 6; 9]; додаткова [10; 11; 12; 19; 22; 23].

Тема 3. Ідеологічні основи міжнародної діяльності сучасних політичних партій

План семінарського заняття

- 3.1. Партійна ідеологія як базова ознака політичної партії.
- 3.2. Характеристика ідейно-політичних сил різного спектра у міжнародній політиці.
- 3.3. Концепція "сімей політичних партій": прояв у міжнародній сфері.
- 3.4. Особливості ідеологій сучасних українських політичних партій.

Питання до обговорення та теми аналітичних доповідей

1. Розкрийте зміст поняття "ідейно-політична течія". Визначте структуру політичної ідеології та її основні функції.
2. Проаналізуйте поділ політичних сил у міжнародній політиці на "правих", "лівих" та поміркованих.
3. Охарактеризуйте головні цінності ідеології лібералізму. У чому проявляються особливості неолібералізму?
4. Проаналізуйте діяльність ліберальних партій країн Європи та США у міжнародному просторі.
5. Визначте характерні риси ідеології консерватизму. У чому полягає сутність сучасного неоконсерватизму?
6. Сім'я консервативних партій країн Європи та США: причини виникнення та етапи становлення.

7. У чому полягає сутність лівих та лівоцентристських ідеологічних доктрин?

8. Опишіть формування, етапи розвитку та ідеологію світового соціал-демократичного руху.

9. Охарактеризуйте діяльність соціал-демократичних партій країн Європейського Союзу та США.

10. Назвіть світоглядну і соціальну основу релігійних ідеологій.

11. Визначте сутність національних ідеологій, розкрийте суперечність їхнього прояву у внутрішній і міжнародній політиці.

Завдання 1.

Охарактеризуйте діяльність сучасних українських політичних партій (3 – 4 партій на вибір) з позиції: організаційної структури; джерел фінансування; програмних цілей; ідеологічної доктрини; геополітичної орієнтації. Визначте, партії якої ідеологічної спрямованості є активними учасниками міжнародної політики.

Тематизація дискусій та/або дебатів: "Значення ідеології у міжнародній діяльності політичних партій".

Американський соціолог Д. Белл у книзі "Кінець ідеології" наполягає на тому, що ера ідеології завершена. На його думку "всі ідеології приречені на саморуйнування. Ідеологія – це відчужене життя, застигла пародія на реальність. Ідеологія – слово занепале – тепер таїться в напівтемряві".

Втім, інший американський дослідник У. Ростоу стверджує, що рушійною силою розвитку суспільства завжди є світогляд/ідеологія. Інакше кажучи, він вважає, що ідеї правлять світом.

Порівняйте ці два твердження. Наведіть аргументи "за" і "проти" того чи іншого.

Рекомендована література: основна [5; 6; 9]; додаткова [10; 11; 12; 19; 22; 23].

Тема 4. Міжнародні об'єднання політичних партій

План семінарського заняття

4.1. Інтернаціонали як форма міжнародних об'єднань політичних партій.

4.2. Форми та напрями міжнародної діяльності політичних партій.

4.3. Парламент Європейського Союзу, його партійна структура.

4.4. Участь політичних партій України в міжнародних партійних організаціях.

Питання до обговорення та теми аналітичних доповідей

1. Охарактеризуйте причини виникнення та основні напрями діяльності історичних Інтернаціоналів.

2. Визначте діяльність міжнародних Інтернаціоналів за ідеологічною ознакою на сучасному етапі.

3. Проаналізуйте роль міжнародних об'єднань політичних партій на формування внутрішньої політики держав та на розвиток і гармонізацію міжнародних відносин загалом.

4. Охарактеризуйте організаційну структуру та програмні цілі Європартій, що входять до складу Європейського парламенту.

5. Визначте особливості виборів до Європейського парламенту.

6. Назвіть сучасні форми міжнародної співпраці політичних партій.

7. Опишіть особливості взаємодії міжнародних об'єднань політичних партій та органів місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі.

Завдання 1.

Проаналізуйте роль політичних партій у вирішенні міжнародних конфліктів (на конкретних прикладах). Визначте механізми впливу міжнародних об'єднань політичних партій як третьої сторони у процесі регулювання конфліктів.

Завдання 2.

Визначте актуальні аспекти співпраці політичних партій з міжнародними неурядовими організаціями та громадськістю. У яких напрямках, на вашу думку, необхідно посилити їхню взаємодію на сучасному етапі?

Тематизація дискусій та/або дебатів: "Участь українських політичних партій у міжнародних партійних організаціях".

Міжнародні об'єднання політичних партій, їхня кооперація, виникають, насамперед, з метою обміну ідеями, узгодженням соціально-політичної діяльності та проведенням спільних акцій. На сучасному етапі форма міжнародної співпраці політичних партій, особливо у випадку

досягнення ними своїх цілей, дає можливість визначати напрям розвитку не лише окремої країни, але цілого регіону.

Проаналізуйте причини та фактори, які сприяють або перешкоджають міжнародній діяльності політичних партій сучасної України.

На конкретних прикладах проілюструйте результативність спроб українських політичних партій долучитися до міжнародних партійних організацій.

Рекомендована література: основна [5; 6; 9]; додаткова [10; 11; 12; 19; 22; 23].

Змістовий модуль 2. Неурядові організації та суб'єкти місцевого самоврядування у системі сучасних міжнародних відносин

Тема 5. Неурядові організації як активні суб'єкти громадянського суспільства

План семінарського заняття

5.1. Місце неурядових організацій у системі інститутів громадянського суспільства.

5.2. Принципи діяльності та форми неурядових організацій.

5.3. Головні риси та ознаки міжнародної неурядової організації.

Питання до обговорення та теми аналітичних доповідей

1. Назвіть основні відмінності громадських організацій і рухів від політичних партій та державних інститутів.

2. Охарактеризуйте структуру, основні ознаки та організаційне забезпечення неурядових організацій.

3. Визначте головну мету й завдання неурядових організацій.

4. Опишіть механізм адміністративного регулювання та правового забезпечення функціонування неурядових організацій.

5. Визначте напрями діяльності та джерела фінансування НУО.

6. Проаналізуйте діяльність неурядових організацій в Україні, визначте їхні характеристики та різновиди.

7. Назвіть причини виникнення міжнародних неурядових організацій, основні етапи їхнього становлення та розвитку.

8. Охарактеризуйте головні риси та ознаки міжнародної неурядової організації.

9. Визначте класифікацію та основні види міжнародних НУО.

10. Який статус мають міжнародні неурядові організації в спеціалізованих установах ООН та інших міжнародних організаціях?

Завдання 1.

Охарактеризуйте та зробіть порівняльний аналіз функціонування міжнародних неурядових організацій (МНУО) за сферами діяльності: економічні, екологічні, соціальні, правові, культурні, гуманітарні, наукові, спортивні, релігійні тощо. На вибір охарактеризуйте МНУО за 3 – 4 напрямками.

Тематизація дискусій та/або дебатів: "Взаємодія та співпраця міжнародних неурядових організацій з різними суспільними інституціями в епоху глобалізації".

Міжнародні відносини сьогодення характеризуються значним зростанням кількості міжнародних неурядових організацій, збільшенням їхнього впливу на сучасний світ і міжнародну співпрацю. Для досягнення поставлених цілей та завдань МНУО взаємодіють з урядом та державними структурами певних країн. Своїх цілей вони досягають вирішенням питань на міждержавному рівні, де створюються міжнародноправові норми, і поза межами традиційних міждержавних каналів, на самостійно створених аренах у співпраці з іншими неурядовими організаціями. У межах консультативних взаємовідносин з партнерами міжнародні неурядові організації беруть участь у роботі всіх організацій і органів системи ООН практично на рівних правах з офіційними делегаціями країн. Завдяки міжнародним неурядовим організаціям, що мають вплив та значний досвід діяльності, вдається активізувати потенціал неурядових організацій різних країн. Засоби масової інформації також відіграють потужну роль, яка сприяє успішній діяльності МНУО.

Проаналізуйте на конкретних прикладах специфіку взаємодії МНУО з бізнес-структурами, ЗМІ та урядовими організаціями. Який вплив оказує діяльність міжнародних неурядових організацій на внутрішню та зовнішню політику держав і вирішення міжнародних проблем?

Рекомендована література: основна [1; 4; 7]; додаткова [14 – 16; 20; 21; 24].

Тема 6. Діяльність міжнародних неурядових організацій та їх місце в системі міжнародних відносин

План семінарського заняття

6.1. Порядок створення, компетенція та структура міжнародних неурядових організацій.

6.2. Участь неурядових організацій у різних сферах міжнародного співробітництва.

6.3. Роль міжнародних неурядових організацій у механізмі вирішення міжнародних проблем.

Питання до обговорення та теми аналітичних доповідей

1. Визначте вимоги до міжнародних неурядових організацій, назвіть їхні основні завдання та етапи розвитку.

2. Охарактеризуйте спектр функцій міжнародних НУО у міжнародному просторі.

3. Визначте правовий статус та компетенції міжнародних неурядових організацій.

4. Проаналізуйте основні напрями діяльності міжнародних НУО та надайте їхню характеристику.

5. Визначте роль та вплив міжнародних неурядових організацій в регулюванні міжнародних конфліктів.

6. Охарактеризуйте МНУО як реалізацію взаємодії державних та недержавних суб'єктів міжнародних відносин.

7. Проаналізуйте сучасні тенденції розвитку міжнародних неурядових організацій.

8. Визначте роль міжнародних неурядових організацій у розвитку глобального громадянського суспільства.

9. Охарактеризуйте процес становлення та перспективи розвитку міжнародних неурядових організацій в Україні.

Завдання 1.

Формування та діяльність МНУО можна вважати своєрідною паралеллю функціонування держав та їхніх структур, що надає нових тенденцій міжнародним відносинам. Сьогодні можливо стверджувати, що міжнародні неурядові організації виводять ухвалення управлінських рішень за межі політичної еліти. Завдяки організації ними суспільного

діалогу з ключових міжнародних проблем істотно розширюється громадське самоуправління, здійснюється громадський контроль за виконанням міжнародних угод, формується відповідальність урядів перед світовою громадськістю.

Опишіть вплив та значення діяльності міжнародних неурядових організацій на національному, регіональному та міжнародному рівнях (на конкретних прикладах 3 – 4 країн).

Тематизація дискусій та/або дебатів: "Місце міжнародних неурядових організацій в сучасній політичній системі України".

У сучасній системі міжнародних відносин визначилася тенденція до перерозподілу функцій між суб'єктами світової політики. Зокрема, зростає вплив недержавних (неурядових) інститутів, які ефективно функціонують як самостійні та дієві суб'єкти міжнародних відносин. Неурядові структури впливають на світовий політичний процес як у глобальному, так і в регіональному вимірах; репрезентують широкі суспільні інтереси, що виходять за межі окремих держав; здійснюють безпосередній тиск на уряди; контролюють виконання міжнародних угод; забезпечують аналіз та експертну оцінку політичних проблем; сприяють ефективності та оптимізації міжнародного співробітництва.

Поміркуйте щодо значення та впливу міжнародних неурядових організацій на політичну систему сучасної України. Проаналізуйте, з якими проблемами можуть стикатися міжнародні неурядові організації, запроваджуючи свою діяльність в Україні?

Рекомендована література: основна [1; 4; 7]; додаткова [14 – 16; 20; 21; 24].

Тема 7. Інституційні та організаційні основи місцевого самоврядування

План семінарського заняття

7.1. Сутність та поняття місцевого самоврядування, його особливості в Україні.

7.2. Джерела міжнародних принципів місцевого самоврядування.

7.3. Класифікація суб'єктів місцевого самоврядування, їхні функції та повноваження.

Питання до обговорення та теми аналітичних доповідей

1. Охарактеризуйте основні принципи, структуру та функції місцевого самоврядування.
2. Визначте головні завдання і компетенції місцевого самоврядування та основні повноваження його органів.
3. У чому складається специфіка місцевого самоврядування як форми самоорганізації населення?
4. Опишіть сутність та особливості суб'єктів місцевого самоврядування, їхні закономірності та тенденції розвитку.
5. Визначте класифікацію суб'єктів місцевого самоврядування (СМС), обсяг та межі їхніх функцій і повноважень.
6. Охарактеризуйте джерела міжнародних принципів місцевого самоврядування.
7. Які існують форми та методи співвідношення та взаємодії СМС із державною владою?

Завдання 1.

Проаналізуйте "Європейську хартію місцевого самоврядування" як перший фундаментальний загальноєвропейський документ із питань місцевого розвитку. Дослідіть основні тенденції та пріоритети етапу впровадження міжнародних стандартів у систему місцевого самоврядування України.

Завдання 2.

Проаналізуйте взаємодію суб'єктів місцевого самоврядування з різними міжнародними інституціями.

Тематизація дискусій та/або дебатів: "Ефективність діяльності суб'єктів місцевого самоврядування у сфері міжнародного співробітництва".

Розвиток міжнародних політичних, культурних та інших відносин неможливий сьогодні без тісного співробітництва суб'єктів місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування виступає потужним фактором демократизації суспільного життя, децентралізації управління та необхідною передумовою становлення громадянського суспільства.

Які критерії, на вашу думку, є визначальними щодо рівня ефективності міжнародної співпраці суб'єктів місцевого самоврядування?

Рекомендована література: основна [2; 3; 8]; додаткова [13; 17; 18].

Тема 8. Діяльність суб'єктів місцевого самоврядування у сфері міжнародного співробітництва

План семінарського заняття

8.1. Різноманітність типів моделей та систем місцевого самоврядування.

8.2. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: досвід для України.

8.3. Міжнародне співробітництво суб'єктів місцевого самоврядування та їхніх структурних підрозділів.

Питання до обговорення та теми аналітичних доповідей

1. Проаналізуйте світову практику організації діяльності суб'єктів місцевого самоврядування.

2. Які міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування впроваджуються в Україні на сучасному етапі?

3. Опишіть принципи правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності (автономії) суб'єктів місцевого самоврядування у контексті міжнародного муніципального досвіду.

4. Охарактеризуйте форми міжнародної співпраці у сфері місцевого і регіонального самоврядування.

5. Опишіть дію "європейської стратегії інновацій та доброго врядування" на місцевому рівні.

6. Охарактеризуйте систему міжнародних муніципальних організацій.

7. Визначте вплив світових інтеграційних процесів на міжнародну діяльність органів місцевого самоврядування.

Завдання 1.

Зробіть порівняльний аналіз різних типів моделей та систем місцевого самоврядування (англо-американська (англосаксонська) модель; континентальна модель; іберійська (змішана) модель). Визначте їхні головні відмінності та особливості. Яку модель, на вашу думку, можливо застосувати в Україні?

Тематизація дискусій та/або дебатів: "Співробітництво суб'єктів місцевого самоврядування з європейськими інституціями, міжнародними фінансовими та донорськими організаціями".

Для вивчення та застосування в Україні зарубіжного досвіду кращих практик щодо реалізації реформ місцевого самоврядування велике значення має міжнародне співробітництво.

На конкретних прикладах охарактеризуйте форми співпраці суб'єктів місцевого самоврядування з найбільш впливовими міжнародними організаціями. Зробіть огляд програм, основних етапів та механізмів міжнародного співробітництва.

Рекомендована література: основна [2; 3; 8]; додаткова [13; 17; 18].

4. Поточний і підсумковий контролю успішності знань студентів

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового іспиту, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль успішності навчання студентів з дисципліни "Міжнародна діяльність політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування" та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються цією навчальною дисципліною, здійснюється у таких формах: робота на лекційних заняттях; участь у дискусії та обговоренні питань на семінарських заняттях; підготовка доповідей; перевірка есе за заданою тематикою; проведення експрес-опитування; творчого завдання, проведення письмової контрольної роботи та колоквиуму.

Лекції: поточний контроль успішності навчання у формі роботи на лекційних заняттях здійснюється на кожному лекційному занятті, усно.

Оцінюється активна робота студентів (max – 1 та min – 0,1 бала).

Семінарські заняття: поточний контроль успішності навчання здійснюється у формі: участі у дискусії – здійснюється 4 рази за семестр, усно (max – 16 та min – 1 бал); обговоренні питань семінарських занять – здійснюється 4 рази за семестр, усно (max – 4 та min – 1 бал); підготовки доповідей у формі презентації – 3 рази за семестр, усно (max – 9 та min – 1 бал); у формі експрес-опитування – 1 раз за семестр (max – 5 та min – 1 бал); у формі поточної контрольної роботи (max – 10 та min – 1 бал).

Самостійна робота: поточний контроль самостійної роботи студентів проявляється у формі написання та захисту есе в усній формі (max – 8 та min – 1 бал).

Зазначені форми і засоби поточного контролю успішності навчання студентів з навчальної дисципліни "Міжнародна діяльність політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування" спрямовані на стимулювання систематичної поточної навчальної та самостійної роботи тих, хто навчається, підвищення об'єктивності оцінювання їхніх знань, запровадження здорової конкуренції між студентами у навчанні, виявлення і розвитку їхніх творчих і дослідницьких здібностей. Мінімально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 60.

Підсумковий контроль успішності навчання студентів з навчальної дисципліни "Міжнародна діяльність політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування" та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються цією компонентою навчального плану, проводиться у формі семестрового іспиту відповідно до графіка навчального процесу спеціальності.

Семестровий іспит – форма оцінювання підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід. Завданням іспиту є перевірка розуміння студентами програмного матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей. Кожен екзаменаційний білет складається з 3 завдань (стереотипне, діагностичне та евристичне завдання), які дозволяють діагностувати

рівень теоретичної та практичної підготовки студента, виявити ступінь його опанування компетентностей з навчальної дисципліни.

Результат семестрового іспиту оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами поточної/підсумкової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на іспиті, – 25.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, що наведено в табл. 4.1 "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Таблиця 4.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Форми оцінювання та розподіл балів наведено в табл. 4.2 "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Таблиця 4.2

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мах бал
1	2	3	4
Тема 1	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція	Тема 1. Партія як громадсько-політичний інститут	Робота на лекції

Продовження табл. 4.2

1	2	3	4	
	Семінарське заняття	1.1. Політичні партії як складний соціально-політичний феномен. 1.2. Історичні етапи становлення політичних партій. 1.3. Роль та місце партій у системі міжнародних відносин	Участь у дискусії	4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Закріплення знань щодо структури політичних партій, способів їхньої організації та універсальних ознак. Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання	–	–
Тема 2	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 2. Основні чинники регламентації міжнародної діяльності політичних партій та партійних систем	Робота на лекції	1
	Семінарське заняття	2.1. Організаційні-технологічні засади міжнародної діяльності політичних партій. 2.2. Основні системи та види фінансування політичних партій: міжнародний досвід. 2.3. Розвиток міжнародних стандартів регулювання діяльності партій та партійних систем	Робота на семінарі; доповідь, презентація	1 3
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання тенденцій розвитку та функціонування політичних партій у міжнародному просторі. Підготовка презентації	–	–
Тема 3	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 3. Ідеологічні основи міжнародної діяльності сучасних політичних партій	Робота на лекції	1
	Семінарське заняття	3.1. Партійна ідеологія як базова ознака політичної партії. 3.2. Характеристика ідейно-політичних сил різного спектра у міжнародній політиці. 3.3. Концепція "сімей політичних партій": прояв у міжнародній сфері	Участь у дискусії; доповідь, презентація	4 3
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання поліваріантності ідеологічних основ політичних партій. Підготовка до експрес-опитування	–	–

1	2	3	4	
Тема 4	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 4. Міжнародні об'єднання політичних партій	Робота на лекції	1
	Семінарське заняття	4.1. Інтернаціонали як форма міжнародних об'єднань політичних партій. 4.2. Парламент Європейського Союзу, його партійна структура. 4.3. Участь політичних партій України в міжнародних партійних організаціях	Робота на семінарі; експрес-опитування	1 5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання міжнародної діяльності сучасних українських політичних партій	–	–
Тема 5	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 5. Неурядові організації як активні суб'єкти громадянського суспільства	Робота на лекції	1
	Семінарське заняття	5.1. Місце неурядових організацій в системі інститутів громадянського суспільства. 5.2. Принципи діяльності та форми неурядових організацій. 5.3. Головні риси та ознаки міжнародної неурядової організації	Участь у дискусії	4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Закріплення знань щодо причин виникнення міжнародних неурядових організацій, основних етапів їх становлення та розвитку. Підготовка презентації	–	–
Тема 6	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 6. Діяльність міжнародних неурядових організацій та їх місце в системі міжнародних відносин	Робота на лекції	1
	Семінарське заняття	6.1. Порядок створення, компетенція та структура міжнародних неурядових організацій. 6.2. Участь неурядових організацій у різних сферах міжнародного співробітництва. 6.3. Роль міжнародних неурядових організацій у механізмі вирішення міжнародних проблем	Робота на семінарі; доповідь, презентація	1 3

Закінчення табл. 4.2

1	2	3	4	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання значення діяльності міжнародних неурядових організацій на національному, регіональному та міжнародному рівнях. Підготовка до захисту есе	–	–
	Аудиторна робота			
Тема 7	Лекція	Тема 7. Інституційні та організаційні основи місцевого самоврядування	Робота на лекції	1
	Семінарське заняття	7.1. Сутність та поняття місцевого самоврядування, його особливості в Україні. 7.2. Джерела міжнародних принципів місцевого самоврядування. 7.3. Класифікація суб'єктів місцевого самоврядування, їхні функції та повноваження	Участь у дискусії; захист есе	4 8
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння знань щодо взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування з різними міжнародними інституціями	–	–
	Аудиторна робота			
Тема 8	Лекція	Тема 8. Діяльність суб'єктів місцевого самоврядування у сфері міжнародного співробітництва	Робота на лекції	1
	Семінарське заняття	8.1. Різноманітність типів моделей та систем місцевого самоврядування. 8.2. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: досвід для України. 8.3. Міжнародне співробітництво суб'єктів місцевого самоврядування та їхніх структурних підрозділів	Робота на семінарі; контрольна робота	1 10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Підготовка до контрольної роботи з тем 1 – 8	–	–
	Іспит			40

Рекомендована література

Основна

1. Алексеева Т. І. Міжнародні організації : навч. посіб. / Т. І. Алексеева ; Харківський національний економічний ун-т. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 200 с.
2. Євтушенко О. Н. Місцеве самоврядування в Україні : теорія та практика становлення : навч. посіб. / О. Н. Євтушенко, Т. В. Лушагіна. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – 327 с.
3. Камінська Н. В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз : навч. посіб. / Н. В. Камінська. – Київ : КНТ, 2010. – 232 с.
4. Міжнародні неурядові організації : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Балабіна. – Київ : Інфодрук, 2008.– 118 с.
5. Обушний М. Партологія : навч. посіб. / М. Обушний, М. Примуш, Ю. Шведа; за ред. М. І. Обушного. – Київ : Арістей, 2006. – 432 с.
6. Примуш М. Політичні партії: історія та теорія : навч. посіб. / М. Примуш. – Київ : "Видавничий дім "Професіонал", 2008. – 416 с.
7. Про громадські об'єднання: Закон України № 4572-VI від 22.03.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – Ст. 1.
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 1–2. – Ст. 95.
9. Про політичні партії в Україні: Закон України № 2365-III від 05.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України [ВВР], 2001 р. – № 23. – С. 118, зі змінами, внесеними згідно з Законами включно № 1666-VIII від 06.10.2016 р.

Додаткова

10. Базів В. Інструмент влади: Порівняльний аналіз походження і функціонування політичних партій у тоталітарній та демократичній політичних системах / В. Базів. – Львів : Світ, 1999. – 179 с.
11. Дюверже М. Политические партии / М. Дюверже. – Москва : Академический Проект, 2002 – 560 с.

12. Еволюція партійних систем країн Вишеградської четвірки: досвід для України / Ю. Остапець, Є. Гайданка, А. Ключкович, Н. Марадик. – Серія "Studia Regionalistica" № 8; НДІ політичної регіоналістики; ДВНЗ "Ужгородський національний університет" ; Агенція досліджень регіонального соціуму "Карпатія". – Ужгород : ПП Данило С. І., 2014. – 256 с.
13. Камінська Н. В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування та Україна : [монографія] / Н. В. Камінська. – Київ : КНТ, 2012. – 413 с.
14. Корнієвський О. А. Громадські об'єднання у системі національної безпеки держави : монографія / О. А. Корнієвський. – Київ : Альтерпрес, 2010. – 396 с.
15. Краснікова О. В. Роль міжнародних неурядових організацій у механізмі імплементації міжнародних норм / О. В. Краснікова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Вип. 7. – С. 137–140.
16. Міжнародні організації : навч. посіб. / за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, З. Кутайні. – Київ : Центр навчальної літератури, 2007. – 440 с.
17. Наукові основи та імплементація світових практик місцевого самоврядування та об'єднання територіальних громад : монографія / І. Л. Сазонець, О. І. Алейнікова [та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, професора І. Л. Сазонця. – Рівне : Волин. обереги, 2017. – 216 с.
18. Про ратифікацію Європейської Хартії місцевого самоврядування: Закон України № 452/97-ВР від 15.07.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 38. – Ст. 249.
19. Романюк А. Політико-правові аспекти фінансування політичних партій: світовий досвід та Україна / А. Романюк, Ю. Шведа, О. Шумельда. – Львів : Видавн. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 162 с.
20. Стройко Т. В. Міжнародні організації : навч. посіб. / Т. В. Стройко. – Київ : Кондор-Видавництво, 2015. – 250 с.
21. Чернявська Л. Н. Роль міжнародних неурядових організацій у перебудові політичної системи світу в умовах глобалізації / Л. Н. Чернявська // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. пр. – Київ : Інститут міжнародних відносин, 2005. – Вип. 53 (Ч. 1). – С. 95–104.
22. Шведа Ю. Політичні партії у виборах: теорія і практика виборчої кампанії : навч.-метод. посіб. / Ю. Шведа. – Київ : Знання, 2012. – 373 с.

23. Шведа Ю. Теорія політичних партій та партійних систем : навч. посіб. / Ю. Шведа. – Львів : Тріада плюс, 2004. – 528 с.

24. Шуміло О. М. Роль неурядових організацій у становленні та розвитку правозахисного руху : навч. посіб. / О. М. Шуміло, Н. Ю. Кравчук. – Київ : ФОП Голембовська О. О., 2018. – 227 с.

Інформаційні ресурси

25. Європейський союз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.eu.int>.

26. Міжнародний комітет Червоного Хреста : офіційний сайт. – Режим доступу : <https://redcross.org.ua/ru/>.

27. Офіційний сайт світової організації "Об'єднані міста та органи місцевого самоврядування". – Режим доступу : <http://www.cities-local-governments.org/index.asp>.

28. Офіційний сайт Ради європейських муніципалітетів та регіонів (CEMR). – Режим доступу : <http://www.ccre.org>.

Методичне забезпечення

29. Жеребятнікова І. В. Міжнародна діяльність політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування [Електронний ресурс] : робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" другого (магістерського) рівня / уклад. О. М. Кузь, І. В. Жеребятнікова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 14 с.

30. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна "Міжнародна діяльність політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування". – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7121>.

Зміст

Вступ.....	3
1. Мета та завдання дисципліни	4
2. Програма дисципліни.....	9
2.1. Структура дисципліни	9
2.2. Анотований зміст лекційних занять	10
3. Плани семінарських занять	16
4. Поточний і підсумковий контролю успішності знань студентів	28
Рекомендована література.....	34

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Міжнародна діяльність політичних партій,
неурядових організацій та суб'єктів
місцевого самоврядування**

**Методичні рекомендації
до семінарських занять
для студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії"
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Кузь Олег Миколайович**
Жеребятнікова Ірина Володимирівна

Відповідальний за видання *О. М. Кузь*

Редактор *В. Ю. Степаненко*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 201 ЕВ. Обсяг 38 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*